

لهو و لعب و تفریحات ناسالم

از دیدگاه فقه

(ماهیت، مصادیق و احکام آنها)

مؤلف:
سید اصغر غفاری

سر شناسه	غفاری، سیداصغر، ۱۳۶۱-
عنوان و نام پدیدآور	لهو و لعب و تفریحات ناسالم از دیدگاه فقه (ماهیت، مصادیق و احکام آنها) // مؤلف سیداصغر غفاری.
مشخصات نشر	تبریز: اختر، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۶۶ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۸۶-۱۸۷-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا	
موضوع	سبکسری -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	Frivolity -- Religious aspects -- Islam
موضوع	سبکسری -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	Frivolity -- Qur'anic teaching
موضوع	موسیقی -- احادیث
موضوع	Music -- Hadiths
موضوع	اسلام و موسیقی
موضوع	Music -- Religious aspect -- Islam
موضوع	قمار -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	Gambling -- Religious aspects -- Islam
رده بندی کنگره	۲۵۰.۵۵ غ ۷۷۰ ۲۹۷: BP
رده بندی دیویی	۱۷/۶۳۲
شماره کتابشناسی ملی	۵۳۷۵۵۹۳

نشر اختر

لهو و لعب و تفریحات ناسالم از دیدگاه فقه

(ماهیت، مصادیق و احکام آنها)

مؤلف: سید اصغر غفاری

ناشر: نشر اختر

چاپ اول ۱۳۹۷ • ۱۶۶ صفحه • قطع وزیری • ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۶-۱۸۷-۸

تبریز- اول خیابان طالقانی، رویروی مصلی، نشر اختر

تلفن: ۰۹۱۴۱۱۶۶۸۹۷ و ۰۴۱-۳۵۵۵۳۹۳

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۵	اهمیت و ضرورت تحقیق
۱۷	فرضیه‌های تحقیق
۱۸	سؤالات تحقیق
۱۹	روش و ابزار گردآوری اطلاعات
۱۹	پیشینه تحقیق

بخش اول: مفاهیم و کلیات

۲۳	فصل اول: مفاهیم
۲۳	گفتار اول: لهو
۲۳	۱- معنای لغوی لهو
۲۴	۲- معنای اصطلاحی لهو
۲۸	گفتار دوم: لعب
۲۸	۱- معنای لغوی لعب
۲۸	۲- معنای اصطلاحی لعب
۳۱	۳- تفاوت‌های لهو و لعب
۳۴	گفتار سوم: موسیقی
۳۴	۱- معنای لغوی موسیقی
۳۴	۲- معنای اصطلاحی موسیقی

- گفتار چهارم: غناء ۳۵
- ۱- تعریف لغویون از غنا ۳۵
- ۲- تعریف فقها از غنا ۳۵
- گفتار پنجم: طَرَب ۴۲
- ۱- معنای لغوی طرب ۴۲
- ۲- معنای اصطلاحی طرب ۴۲
- گفتار ششم: آلات لهو ۴۴
- ۱- آلات مختص لهو ۴۴
- ۲- آلات مشترک لهو ۴۶
- گفتار هفتم: قمار ۴۸
- ۱- دخیل بودن رهان در مفهوم قمار از نظر لغوین ۴۸
- ۲- دخیل بودن رهان در مفهوم قمار در اصطلاح فقها ۴۹
- ۳- دخیل بودن بازی با آلات قمار در مفهوم قمار ۵۴
- ۴- آلات قمار ۵۷

فصل دوم: کلیات

- گفتار اول: مصادیق لهو از منظر قرآن، روایات ۵۹
- گفتار دوم: مصادیق لعب از منظر قرآن و روایات معصومین ۶۷
- گفتار سوم: تفریح ناسالم ۷۰
- گفتار چهارم: مصادیق تفریحات ناسالم ۷۵
- ۱- مصادیق تفریحات ناسالم و ممنوع ۷۵
- ۲- مصادیق تفریحات ناسالم ولی غیر حرام ۷۶
- ۳- مصادیق تفریحات سالم و حلال ۷۷

بخش دوم: احکام و ادله آنها

فصل اول: احکام لهو و لعب و تفریحات ناسالم	۷۹
گفتار اول: حکم اوّلی در تفریحات	۷۹
گفتار دوم: حکم اوّلی در لهو	۸۲
گفتار سوم: حکم اوّلی در لعب	۹۲
گفتار چهارم: حکم غنا	۹۷
گفتار پنجم: حکم استماع موسیقی	۱۰۸
فصل دوم: احکام آلات لهو و آلات قمار	۱۱۷
گفتار اول: حکم استعمال آلات موسیقی	۱۱۷
گفتار دوم: حکم خریبا و فروش و نگهداری آلات لهو	۱۲۵
۱- حکم وضعی و تکلیفی خریبا و فروش آلات مختص لهو	۱۲۶
۲- حکم نگهداری آلات مختص لهو	۱۲۸
۳- حکم خرید و فروش آلات مشترکه لهو	۱۳۳
گفتار سوم: حکم بازی با آلات قمار	۱۳۵
۱- حکم بازی با آلات قمار با رهان	۱۳۵
۲- حکم بازی با آلات قمار بدون بردوباخت	۱۳۶
۳- موضوعیت داشتن شطرنج	۱۴۳
۴- حکم بازی با بردوباخت با غیر آلات قمار	۱۴۷
گفتار چهارم: حکم خرید و فروش و نگهداری آلات قمار	۱۵۴
۱- حکم خرید و فروش آلات قمار	۱۵۴
۲- حکم نگهداری آلات قمار	۱۵۸
فهرست منابع	۱۶۱

مقدمه

دین مبین اسلام برای همه چیز و از جمله برای زندگی مطلوب و شایسته انسان، اهدافی والا در نظر گرفته است. و در این راستا، توجه به انسان و مقام و منزلت او در فرهنگ اسلامی، ریشه در آموزه‌های اسلامی دارد. در بسیاری از آیات قرآن کریم و روایات اسلامی، درباره جایگاه انسان و به‌طور خاص انسان‌های برتر، اشاراتی بسوط و عمیق شده است.

امرره سر بدون توجه به جایگاه رفیع انسانی نمی‌تواند زندگی ایده‌آل و سعادت‌مندی را درک نماید. در این زمینه، اسلام به‌عنوان دینی کامل و جامع، بهترین دستورات را برای زندگی انسان‌ها در برای زیبا زیستن خود و خانواده خود، توجهی عمیق و ژرف دارند، در نظر گرفته است و فراموشی و به‌کارگیری آنها، ضمن تأمین خوشبختی کامل انسان، او را در مسیر الهی قرار می‌دهد.

پس می‌شود انسان به‌گونه‌ای زندگی کند که بگوید: «إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»^۱

«به‌درستی که نماز و عبادت و زندگی و سرگرمی من برای پروردگار جهانیان است». ما موظفیم آن‌گونه زندگی کنیم، که مورد مطالب حق تعالی است. و در این خصوص نیز پروردگار جهانیان، انسان را تنها نگذاشته و آخرین فرستاده خود یعنی؛ حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی (صلی الله علیه و آله و سلم) را با دینی ابدی و کامل‌ترین برنامه الهی و با معجزه‌ای جاودان برای بشر به ارمغان فرستاد و آن‌گاه به پویندگان راه سعادت دستور فرمودند تا به دو «ریسمان محکم»^۲ چنگ زنند؛ یکی

۱ - قرآن کریم، سوره الانعام، آیه ۱۶۲.

۲ - اصول کافی، ج دوم، ص ۴۱۵.

«قرآن کریم» و دیگری «عترت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم)» و به طور حتم، این دو همانند دو بال هستند که برای رسیدن به قله کمال و عزت و پرواز به آسمان نامتناهی معرفت الهی همه بدان محتاج هستند.

هر انسانی موظف است در راستای تکامل خود با تمسک به دو حبل الهی علاوه بر تصحیح عقائد خود با احکام دینی اش آشنا شود و آنها را در زندگی به کار گیرد. خداوند متعال برای تکامل بشر و با توجه به مصالح و مفاسدی که خود، آگاه به آنها می باشد برای تمام جوانب زندگی انسان و تمام اعضاء و جوارح او دستوراتی را در قالب دین اسلام جعل کرده است. بخشی از آن دستورات، احکامی است مربوط به تفریحات و سرگشتگی با آلات قمار و بخشی از آن مربوط به بعضی از علاقه مندیهای انسان مثل اسنماع لهویات و به کارگیری ابزار آن است. لهویاتی مثل غنا و موسیقی که به خاطر آنها به هابی مثل تلوزیون و اینترنت در دسترس همه قرار گرفته است.

هر زمانی را زمانی است یعنی در بستر زمان خواهی نو پدید می آید که مردم آن دوران خواهان آنند. با وسائل صنعتی و رسانه های گوناگون خواهسته ها مضاعف می شود و امروز با اختلاف تمدن ها و اثرگذاری هریک در دیگری آرمانهای گوناگون و خواهسته های متنوع ظهور می یابد بر متفکران دوران و افراد دلسوز خود ساخته در برابر این هنجارها فرض است تا کمر خدمت را محکم ببندند و این خلأ را پُر کنند، همان گونه که «علامه امینی» با الغدیرش «علامه مجلسی» و «شیخ عباس قمی» با کتب گوناگونش. در این میان نسل جوان را باید دستگیری کرد و بر سر سفره این پژوهشگران نشاند و رشد داد. لذا با تأثیرپذیری ژرف از موارد پیش گفته و نگاهی عمیق به موضوع رساله پیش رو که عبارت است از: لهُو و لعب و

تفریحات ناسالم از دیدگاه فقه (ماهیت، مصادیق و احکام آنها)، که در این راستا، یکی از مصادیق موضوع یاد شده، درک صحیح موضوعاتی از قبیل؛ غناء و موسیقی در دین مبین اسلام است.

در مورد موضوع انتخابی این رساله بایستی گفت که پژوهش مورد نظر، شامل دو عنوان اصلی «لهو» و «لعب» می‌باشد که با توجه به آنچه گفته خواهد شد می‌فهمیم در عین ارتباط با هم از یکدیگر متمایزند و در توضیح باید گفت که، لهو به چیزی گفته می‌شود که انسان را از آنچه برای او لازم و مهم است باز می‌دارد و لعب به کاری گفته می‌شود که بدون قصد و هدف انجام می‌گیرد و غرض در آن رسیدن به هدف خیالی است که به اشتراک آن دو را می‌توان در غفلت و فراموش کردن یاد خدا نام برد.

بی‌شک معارف قرآنی سرچشمه بسیاری از علوم و فضائل بشری است. اگر چه تا به امروز از موضوعات اخلاقی مسند: حق، وفای به عهد، راستگویی و... بحث‌های زیادی شده، ولی از موضوعاتی مانند لهو و لعب در کمتر جایی می‌توان سراغ گرفت. البته فقهای عظام و عالقدر با توجه به آیات و شمار فراوانی از روایات مستند حکم به تحریم بعض اقسام آن کرده‌اند. و با اندک تألی اقسام چندی برای لهو و لعب در قرآن کریم دیده می‌شود.

رساله حاضر که کوششی در جهت روشن شدن مفهوم و ابعاد لهو و لعب است، درصدد تبیین معانی لهو و لعب و تفریحات ناسالم است که با استفاده از آیات و روایات و همچنین نظرات فقهای بزرگ و مفسرین نیز می‌باشد. و مبین این که؛ لهو و لعب از جمله چیزهای مطرح شده در دین اسلام است که به‌طور مکرر در قرآن کریم و روایات اهل بیت (علیهم السلام) نکوهش شده است. لذا دستیابی به ماهیتی

واضح، مصادیقی معین و احکامی مشخص به منظور تقویت بنیه علمی و پژوهشی نویسنده رساله، یکی از دغدغه‌های اصلی پژوهشگر به‌شمار می‌رود.

با این وجود، از مجموع واژگانی که در قرآن کریم برای معرفی سرگرمی و اشتغالات سرگرم‌کننده و تفریحی به‌کار رفته و غالب اندیشمندان مسلمان در مقام تشریح موضع «نجاری» (فقهی و اخلاقی) اسلام در نحوه مواجهه مؤمنان با این سنخ اشتغالات بدان اسناد جسته‌اند، واژه‌هایی از قبیل؛ لهو و لعب، دارای معانی و تفاسیر عمیق، وژن و برری هستند، که محقق را به سمت واکاوی و تأملی ژرف در این باره، سوق می‌دهد.

لذا از طرفی بایستی اذعان داشت که مواردی از قبیل؛ سرگرمی، تفریح و فراغت، به‌عنوان نوعی اشتغال غیرالزامی، انتقام، غیرانتفاعی، در زندگی روزمره انسانها، دارای کارکردهایی شامل؛ فرح‌بخشی، تنج‌ای و نشاط‌آفرینی، بخشی از اشتغالات معمول و تا حدی گریزناپذیر بشر عصر حاضر به‌شمار می‌روند. پرسشی که محرک نگارنده در تدوین این نوشتار خواهد بود، این است که اسلام در مقام دین زندگی، در خصوص این سنخ فعالیت‌ها که در عصر و زمان حاضر به علل و دلایلی، رونق و رواج روزافزونی یافته، چه موضع ارزشمندی گرفته است.

متأسفانه به علت غیبت مولایمان امام الزمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) با وجود تلاش شبانه- روزی فقهای عظام شیعه، در مورد بعضی از مفاهیم مثل لهو و لعب یا مصادیق آنها یا حکم آنان، بین آن بزرگواران اختلافاتی رخ داده است. لذا تبیین ماهیت لهو و لعب و روشن شدن دقیق مصادیق و حکم آنان اهمیت شایانی دارد.

همین نکته ما را بر آن داشت در این رساله بحث کنیم ماهیت لهو و لعب و

تفریحات ناسالم چیست؟ مصادیق آنها که در قرآن و روایات آمده، کدام است؟ حکم آنها از منظر فقه شیعه چیست؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

از منظر محقق «لهو» و «لعب»، از پرچالش ترین واژگان حوزه دین مبین اسلام است، که مجادلات فکری زیادی را برانگیخته است. از موارد کاربرد این واژه در قرآن، چند به دست می آید که واژه لهو، هر امری را شامل می شود که انسان را از امر مهم تری (و به سان مصداقی، یاد خداوند) باز دارد. برای مثال، «اموال و اولاد» آن گاه که موجب دور شدن و غفلت از پروردگار شوند، «زندگی دنیا» در صورتی که زمینه غفلت از عبودیت، یاد خدا را فراهم سازد و «قلب» مهم ترین مجرای ادراک انسان، در صورتی که به امور دنیوی مشغول شود، از مصادیق لهو شمرده شده اند. از این رو، لهو از آن حیث که موجب انحراف توجه انسان از امر مهم تری می شود، مذموم است و در صورتی که آن امر مهم و مغفول، یاد و ذکر خدا و عبودیت و بندگی حق باشد، مذموم و ممنوع خواهد بود.

لذا امروزه با پیدایش انواع سامانه های بازدارنده، یادگیری برای انسانها در دین مبین اسلام و نیز سرعت در انتقال اطلاعات، باز هم اهمیت پرداختن به مسائلی از قبیل لهو و لعب و تفریحات ناسالم از واجبات امور محرم می گردد، چراکه یکی از مصادیق منفی این پدیده شوم؛ غفلت از یاد خداوند بلند مرتبه خواهد بود و این از یاد خدا غافل شدن می خواهد مرحله خاصی از غفلت از یاد خدا را برای انسان بیان کند و آن مرحله خاص این است که انسان باایمان، هر وقت با گناهی و لغزشی روبه رو شود، خود به خود به یاد خدا می افتد. این که چون این کار حرام است و خدا گفته نکن، پس نکنم. این حالت که برای یک انسان باایمان در برخورد

با گناه دست می‌دهد یکی از ضامن‌های مؤثر در حفظ پاکی و فضیلت در مردم است.

به‌طور کلی؛ اقسام وسایل و ابزار لهو و لعب و قمار و در دسترس بودن اشکال گوناگون آن و ارتباط جمعی مشتمل بر لهویات از یک سو، وجود امکانات مالی و اوقات فراغت و تفریح و خوشگذرانی از سوی دیگر، ضرورت توجه ویژه به این تحقیق را آشکار می‌سازد. همچنین آگاهی نداشتن خانواده‌ها و نبود امکانات مناسب تفریحی مناسب باعث می‌شود که بسیاری از کودکان و نوجوانان نیازهای خود را از مجاری خلاف و غیر مشروع تأمین و برآورده نمایند. و در پی آن، رواج تفریحات ناسالم و انحرافی یکی از راه‌های ورود به عرصه بزه‌کاری و انحرافات اجتماعی قشر جوان به‌شمار می‌رود.

تردیدی نیست که طبق قواعد اصولی، اولی در همه اشتغالات سرگرم‌کننده و تفریحی، اعم از گونه‌های مختلف ورزش، بازی، طنز، شوخی، مسابقات، مشاهده برنامه‌های سرگرم‌کننده، مطالعه مطالب مفرح و... «اباحه» است. از این رو، ترتب هر حکم بر عنوان سرگرمی با مصادیق متکثری که عرفاً در ذیل آنها جای می‌گیرند، تابع عوارض، ویژگی‌ها، مقارنات، ملزومات، اغراض، احوال، نتایج، آثار و تحقق عناوین ثانوی است، که بالطبع احکام متناسب را اقتضا می‌کند. بر این اساس، سرگرمی و تفریح به‌عنوان فعل، در صورتی که مقترن و مقارن با مفسده شرعی یا عقلی، همچون ارتکاب معصیت، نقض حریم‌های اخلاقی، اضرار به نفس، بازماندن از وظایف واجب، تعدی به حریم و حقوق دیگران، تضییع عمر، تحمیل هزینه‌های مسرفانه و امثال آن باشد، لهو و حرام، خواهد بود؛ و در صورت عاری بودن از مفسده، یا بالاتر از آن، تأمین منافع و مصالح شرعی و عقلی و تولید آثار و نتایج

قابل توجه، همچون درمان بیماری، تجدید قوا، تمدد اعصاب، کسب نشاط روحی، انصراف توجه از اشتغالات فرساینده، تقویت قوای جسمی، پرکردن اوقات فراغت، حصول آمادگی برای انجام امور مهم و امثال آن، مستحب، و بلکه در مواردی واجب خواهد بود. از این رو، سرگرمی و تفریح به اعتبارات مختلف، مشمول احکام پنجگانه تکلیفی است. در صورت شک در حکم نیز به اصل عملی، یعنی «برائت» تمسک می‌شود.

از روی دیگر شناخت گنگ و مبهم یا نادرست نوجوانان و جوانان، نسبت به انواع تفریحات رجوع در دسترس نبودن مسیرهای کنترلی مناسب، موجب ایجاد انحرافات و کج رویی در میان این قشر آسیب‌پذیر می‌شود، که باید آنها را از ضرر و زیان انواع لهو و لعب و تفریحات ناسالم، آگاهی داده و از طرفی دیگر آنان را با تفریحات سالم و مثبت و اسلامی آشنا نمود. لذا حجم انبوهی از سؤالات جوانان و نوجوانان پیرامون این موضوع، اهمیت پژوهش را دو چندان می‌کند. بنابراین در این رساله، برآنم تا به یاری خداوند متعال، با توجه به اهمیت و ضرورت تحقیق مورد بحث، به بررسی «لهو و لعب و تفریحات ناسالم از دیدگاه فقه» در قالب ماهیت، مصادیق و احکام آنها، که می‌تواند در روشن‌تر شدن این حکم مهم فقهی مؤثر باشد، پردازم.

فرضیه تحقیق

منظور از لهو سرگرم شدن به هر چیز یا هر کاری است که انسان از آن لذت می‌برد و درنهایت او را از کارهای مهم و مفید و یاد خدا باز می‌دارد و منظور از لعب کاری است که با نظم خاصی انجام می‌شود و هیچ غرض حقیقی ندارد اگرچه دارای غرض خیالی هست. ترجیع و طرب در تحقق غنا دخیل نیست بلکه ملاک

عرف است. قمار یعنی بازی با برد و باخت چه با آلات قمار باشد چه بدون آلات قمار باشد.

ایجاد و استماع هر موسیقی و هر خوانندگی مناسب مجالس لهو و لعب ولو مطرب نباشد حرام است و نگهداری و خرید و فروش آلات مختص لهو حرام است. بازی با آلات قمار تازمانی که یقین به خروج آنها از آلت قمار بودن نداریم حرام است ولو بدون شرط بندی انجام شود و ملاک برای خروج از آلت قمار بودن عرف عام است خصوصاً شطرنج اگر روزی از آلت قمار در بیاید همچنان بازی با آن جایز نیست. خرید و فروش و نگهداری آلات قمار حرام است.

سؤال‌های تحقیق

۱-۴- سؤال اصلی

ماهیت لهو و لعب چیست؟ مصادیق آنها کدامند؟ چه احکامی در فقه امامیه دارند؟

۲-۴- سؤال‌های فرعی

- ۱- ماهیت لهو و لعب چیست؟
- ۲- ماهیت غنا چیست؟
- ۳- منظور از آلات مختص و مشترک لهو چیست؟
- ۴- ماهیت قمار چیست؟
- ۵- مصادیق تفریحات ممنوع از منظر قرآن و روایات کدامند؟
- ۶- مصادیق لهو و لعب چیست؟
- ۷- حکم اشتغال به لهو و لعب چیست؟

۸- حکم غنا و موسیقی چیست؟

۹- نگهداری و خرید و فروش آلات مختص لهو و آلات مشترک چه حکمی دارد؟

۱۰- بازی با آلات قمار با برد و باخت و بدون آن چه حکمی دارد؟

۱۱- بازی با برد و باخت بدون استفاده از آلات قمار چه حکمی دارد؟

۱۲- نگهداری و خرید و فروش آلات قمار چه حکمی دارد؟

روش و ابزار ۲، دآوری اطلاعات

با توجه به توضیح رساله چون بحثی کاملاً فقهی و درون دینی است پس روش تحقیق روش کتابخانه‌ای رجوع به اقوال فقها و ادله آنها است.

ابزار گرد آوری داده‌ها و اطلاعات قرآن مجید و کتب روایی شیعه و کتب فقه استدلالی فقهای عظام شیعه و کتب معتبر لغت می باشد.

پیشینه تحقیق

آنچه بنده در بین کتب و پایان نامه‌ها یافتم به شرح زیر می باشند:

۱-۷-۱. الکافی که در آن مرحوم کلینی در جلد ۱، صفحه ۴۳۱ تا ۴۳۷ به بیان روایات مربوط به غنا و آلات لهو و سپس به روایات مربوط به آلات قمار می پردازد.

۲-۷-۱. المکاسب که مرحوم شیخ انصاری در جلد دوم آن به عنوان مسأله بیستم در ابتدا قول علماء برای حرمت مطلق لهو را می آورد و سپس ادله دال بر حرمت مطلق لهو را می آورد و پس از بیان معانی لهو نظر خود را در مورد حکم آنها بیان می کند. همچنین معنای لعب و اقوال در آن و حکم خود را در مورد آن

بیان می کند. و سپس در مورد معنا و حکم لغو نظر می دهد.

۳-۷-۱. المكاسب المحرمه (للإمام الخميني) در جلد اول از صفحه ۳۵۳ تا ۳۶۹

در مورد غنا و به تبع آن در مورد مطلق لهو و مطلق لعب بحث می نماید.

۴-۷-۱. مصباح الفقاهه در قسمت مکاسب جلد اول آن از صفحه ۱۴۷ تا ۱۵۶ به

ادله حرمت وضعی و تکلیفی آلات لهو و قمار می پردازد و از صفحه ۴۲۰ به بعد

آیت الله خویی در بیان ادله حرمت لهو و نقد آنها می پردازد و سپس اشاره ای به

تفاوت لهو و لعب و اتر کرده و در ادامه به بررسی ادله لعب و لغو می پردازد.

۵-۷-۱. فقه الصلاة که در آن آیت الله روحانی در جلد ۱۴ از صفحه ۴۵۱ به

بعد به بیان ادله حرمت لهو و نقد آنها و ادله حرمت لعب و لغو و نقد آنها می

پردازد.

۶-۷-۱. مجله فقه اهلیت در ۵۶ جلد، توسط گروهی از محققان به رشته تحریر

در آمده کتابی است که به نحو اجتهادی در مورد ماهیات عناوین فقهی از جمله

ماهیات مورد بحث ما مثل غنا و قمار به بحث پرداخته و سپس در مورد ادله حرمت

آنها به نحو مختصر بحث می کند.

۷-۷-۱. رساله فی تحقیق الغناء که توسط محقق سبزواری در یک جلد در

خصوص غنا و احکام و ادله آن نوشته شده است.

۸-۷-۱. رساله فی الغناء برای آقای اسماعیل خواجهی مازندرانی در یک جلد

که در آن بیشتر به نقد نظریه فیض کاشانی و محقق سبزواری در غنا پرداخته است.

۹-۷-۱. رساله فی الغناء که توسط شیخ حر عاملی در یک جلد به نگارش در

آمده است.

۱۰-۷-۱. پایان نامه ای تحت عنوان: «لهو و لعب از دیدگاه قرآن و حدیث» در

مقطع کارشناسی ارشد، در دانشکده معارف قرآنی اصفهان و در پاییز سال ۱۳۸۸ توسط «سرکار خانم الهه عامری اردستانی» به رشته تحریر در آمده است.

۱۱-۷-۱. کتابی ارزنده تحت عنوان؛ «لهو و لعب از دیدگاه قرآن و روایات» در

سال ۱۳۹۰ توسط «سرکار خانم مهدیه خادم» در تهران، نشریه دانش‌آموز به رشته تحریر در آمده است.

www.ketab.ir